

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

A compendium of Neuropsychological Tests: Administration, norms and commentary

Esther Strauss, Elisabeth M.S Scherman & Otfried Spreen (2006)
Oxford: Oxford University Press.
1216 pagina's
ISBN 978 0 19 5159 57 8

De neuropsychologie ontwikkelt zich in een rap tempo. Een goede illustratie hiervan is de derde editie van *A compendium of Neuropsychological Tests: administration, norms and commentary*. Slechts acht jaar na de tweede editie, is de derde editie verschenen. De derde editie bevat niet slechts kleine wijzingen, maar is een grondige revisie van de vorige editie (Spreen & Strauss, 1998). Het boek is groter van formaat, telt meer pagina's en er is een derde auteur, Elisabeth Scherman, bijgekomen. Het aantal tests dat besproken wordt, is echter niet sterk gegroeid, van 100 naar 108. De groei van het boek is vooral te danken aan uitgebreidere testbesprekingen. Zo is de bespreking van de Stroop Kleur-Woordtest toegenomen van vijf pagina's in de tweede editie tot twintig pagina's

in de derde editie. Dit weerspiegelt de explosieve groei van wetenschappelijke literatuur op neuropsychologisch gebied. Een groot pluspunt voor neuropsychologen die met kinderen werken, is dat de pediatrische instrumenten in de derde editie sterker zijn vertegenwoordigd. Er zijn nu verschillende paragrafen die geheel gewijd zijn aan de bespreking van tests voor kinderen (bijvoorbeeld WISC-IV, Test of Everyday Attention for Children - TEA-Ch, Children's Memory Scale). Verder worden bij de bespreking van de tests voor volwassenen waar mogelijk ook normen voor kinderen en adolescenten gepresenteerd.

Het voorwoord van de derde editie begint met de vraag 'How well do you know your tools?' Aarzelend kan ik daarop antwoorden met 'niet zo goed als ik zou wensen of zelfs zou moeten'. Gelukkig leggen de auteurs vervolgens overtuigend uit dat het voor de meeste neuropsychologen een onmogelijke taak is om van alle gebruikte tests volledig bekend te zijn met de psychometrische aspecten en hun klinische relevantie. Dit is meteen het doel van het boek: een leesbaar naslagwerk dat alle belangrijke onderwerpen van de meest gebruikte neuropsychologische tests bespreekt.

De eerste vijf hoofdstukken gaan over verschillende aspecten van neuropsychologisch onderzoek: psychometrie, normselectie, anamnese, selecteren en afnemen van tests, het schrijven van een rapport en feedbacksessies. De hoofdstukken zijn prettig leesbaar en voldoende informatief, maar bieden de Nederlandse neuropsycholoog geen meerwaarde op het in hetzelfde jaar verschenen handboek *Neuropsychologische diagnostiek: De klinische praktijk* (Hendriks e.a., 2006).

In hoofdstuk zes tot veertien komen vervolgens, gerangschikt naar cognitief domein (onder andere intelligentie, geheugen, executief functioneren), de verschillende tests aan bod. Ieder hoofdstuk begint met een introductie, waarin kort het concept wordt toegelicht en vaak in tabelvorm een overzicht wordt gegeven van de tests en enkele belangrijke karakteristieken (onder andere meetpretentie, test-hertestbetrouwbaarheid). Vervolgens worden de afzonderlijke tests besproken. Iedere test wordt op dezelfde wijze besproken: doelstelling, uitgeverij en prijs, leeftijdsbereik, testbeschrijving, afnameprocedure, afnametijd, scoring, demografische effecten, normatieve data, betrouwbaarheid, validiteit en beschouwing. Deze vaste indeling maar ook het goed gebruik van paragrafen en

Know your tools

tabellen zorgen ervoor dat de grote hoeveelheid informatie goed leesbaar blijft. Het is erg prettig dat iedere testbespreking wordt afgesloten met een beschouwing, bestaande uit een samenvattende conclusie waarin de sterke en zwakke kanten van een test worden besproken en aanbevelingen worden gedaan voor het gebruik van de test in de klinische praktijk.

Het handboek bevat een degelijk overzicht van het arsenaal aan instrumenten dat de neuropsycholoog tot zijn beschikking heeft. Alle mij bekende tests staan erin, met uitzondering van de Nederlandse Amsterdamse Korte Termijn Geheugentest, wat natuurlijk niet verwonderlijk is, en de Kaufman Adult Intelligence Test (KAIT). Er staan ook interessante, nieuwe tests in. Een voorbeeld hiervan is de b-test, een taak die suboptimale inzet probeert te meten. De onderzochte moet hierbij zo snel mogelijk op een papier met verschillende letters de letter b omcirkelen. In tegenstelling tot de andere taken voor suboptimale inzet, richt deze taak zich op mentale snelheid en niet op het geheugen. Wat mij vaker is opgevallen bij de testbesprekingen, zijn de enorme variaties in testmateriaal, afnameprocedure en normering. Een goed voorbeeld hiervan is de Strooptest. Er zijn

variëties in materiaal: in aantal kaarten, de gekozen kleuren (naast geel, groen, rood en blauw komt ook paars en bruin voor), aantal kleurnamen (drie tot vijf kleurnamen), de vormgeving bij de kaart voor kleur benoemen (stippen, blokjes, X-en) en aantal items per kaart. Er zijn variëties in scoringsprocedure (benodigde tijd per kaart versus aantal verwerkte items in 45 seconden) en er worden verschillende statistische methoden gehanteerd om de interferentie-score te berekenen. Ik heb geprobeerd de normen van de Strooptest uit het proefschrift van W. van der Elst (2006) te vergelijken met de internationale normen. Dit bleek echter niet mogelijk omdat er geen equivalent van de Nederlandse Stroop Kleur-Woord Test in het boek beschreven wordt.

In hoofdstuk vijftien worden vragenlijsten voor stemming, persoonlijkheid en adaptieve functies besproken. In tegenstelling tot de vorige hoofdstukken komt hier slechts een beperkte selectie van vragenlijsten aan bod. Het is jammer dat de relatie met neuropsychologische testprestaties niet wordt behandeld. Belangrijke vragenlijsten zoals de Cognitive Failures Questionnaire (subjectieve cognitieve klachten) en de Zelfbeoordelingsvragenlijst (angsttoestand en angstdispositie) ontbreken. Het laatste hoofdstuk ten slotte gaat over het meten van suboptimale inzet. Dit vind ik een sterk hoofdstuk, vooral doordat in de introductie uitgebreid wordt ingegaan op de verschillende aspecten van suboptimale inzet en het een heldere definitie en criteria voor een waarschijnlijkheidsdiagnose van malingeren bevat. Is het boek de moeite waard om te kopen? Mijn antwoord hierop is een volmondig ja. Het boek maakt zijn pretentie waar. Het is een makkelijk leesbaar naslagwerk, waarin up-to-date-informatie te vinden is van een groot aantal neuropsychologische tests. Voor de neuropsychologen in de Verenigde Staten en Engeland bevat dit boek een schat aan normgegevens die direct toepasbaar zijn in de klinische praktijk. Om jaloers op te zijn! Voor de praktische bruikbaarheid van de normgegevens in Nederland blijft een belangrijke beperking dat het gaat om internationale normgegevens. Slechts niet-verbale tests, waarbij ook de testversies waarop de normen gebaseerd zijn, equivalent zijn aan de in Nederland gebruikte versie, zijn bruikbaar. Een groot aantal beschreven tests, waaronder non-verbale intelligentietests, visuele geheugentaken en visuoperceptuele en visuoconstructieve taken, voldoet hier overigens wel aan, al blijft ook hier voorzichtigheid geboden. Enkele voorbeelden hiervan zijn: Benton Visual Retention Test, Raven's Progressive Matri-

ces, Rey Complex Figure Test, Clock Drawing Test en Judgement of Line Orientation. Alleen al vanwege deze tests is het handboek van belang voor de Nederlandse neuropsycholoog. Het handboek biedt echter meer, namelijk een theoretische verdieping in kennis, ook bij tests waarvan de normgegevens niet direct toepasbaar zijn.

Brechje Dandachi-FitzGerald

Literatuur

- Elst, W. van der (2006). *The neuropsychometrics of aging. Phd thesis*. Maastricht: Neuropsych Publishers.
- Hendriks, M., Kessels, R., Gorissen, M. & Schmand, B. (2006). *Neuropsychologische diagnostiek: De klinische praktijk*. Amsterdam: Boom.
- Strauss, E. & Spreen, O. (1998). *A compendium of neuropsychological tests: Administration, norms and commentary (2nd ed.)*. New York: Oxford University Press.